

МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Глобальне поширення інформаційно-комунікаційних технологій загострює міжнародну конкуренцію, актуальну для України. Гетерогенність країн спонукає фірми до більшого рівноважного (за Нешем) податку в (більшій) країні 1 (до податкової асиметрії), а відтак до звітування фірмами більшого прибутку в (меншій) країні 2. Якщо країна 1 підвищує свою податкову ставку t_1 , то збільшує податкову базу країни 2 і стимул країни 2 до підвищення своєї податкової ставки t_2 , і навпаки: податки країн $i=1, 2$ є стратегічними доповнювачами. Податкова конкуренція веде до втрати податкової бази країни 1. При цьому (сумарний) звітний прибуток фірм у країні 1 перевищує звітний прибуток у країні 2, а фіскальні надходження у країні 1 перевищують фіскальні надходження у країні 2.

Менше значення параметра δ вартості зсуву прибутку між країнами означає нижчі податкові ставки в країнах, меншу різницю між ними і вищу податкову конкуренцію, менші спільні фіскальні надходження $R(t_1, t_2) = R_1(t_1, t_2) + R_2(t_1, t_2)$. Це створює стимули до кооперації (фіскальної гармонізації) держав. Тоді, за відсутності трансфертів між країнами, виникає питання про достатність цих стимулів, або про порогове значення δ , при якому $R_i(t_1, t_2) \leq R_i(1, 1)$. Виявляється, що при $\delta \in (\delta_2, \delta_1]$ країна 1 має стимул до кооперації, а країна 2 – ні. Потенційна перевага меншої країни 2 полягає у нижчій рівноважній податковій ставці $t_2 < t_1$, яка дозволяє збільшувати звітний прибуток на своїй території (свою податкову базу) за рахунок країни 1. Оскільки кооперація усуває цю перевагу, то при $\delta > \delta_2$ країна 2 більше схильна до податкової конкуренції, ніж до кооперації. На міжнародних ринках капіталу менша країна має нижчу ринкову владу, а тому вступає у податкову конкуренцію, встановлюючи нижчу податкову ставку для капіталу на своїй території: при конкуренції вигреш країни 2 більший, ніж країни 1, а при кооперації вигреші країн 1 і 2 однакові.

Отже, податкова конкуренція веде до заниження податків, при якому у більшій країні фіскальні надходження вищі, ніж у меншій країні. Оскільки податкова кооперація не завжди вигідна меншій країні, то виникає питання про частку $\alpha \in [0, 0.5)$ власних фіскальних надходжень країни i , яку вона віддає країні j . Уряд країни i вибирає рівень t_i , що максимізує фіскальні надходження на її території $R_i(\alpha)$, звідки впливають функції реакції $t_i(t_j)$. Показано, що функція $R_i(\alpha)$ увігнута по t_i .

Наслідком посиленої стратегічної доповнюваності податків країн 1 і 2 є зростання податкових ставок в обох країнах. Аналогічно до податкової конкуренції на міжнародному ринку капіталу зниження рівня $R_i(\alpha)$ веде до збільшення рівня $R_j(\alpha)$ та мотивації встановлення вищої ставки t_j , $i \neq j$. Міжнародна ціна капіталу вбирає частину вищої податкової ставки країни з ринковою владою. У більшій країні податкова база менш еластична до своєї власної податкової ставки, що підвищує рівноважні податкові ставки. Вплив підвищення α більший для країни 2, ніж для країни 1. Це зсуває податкову базу (звітний прибуток) від країни 2 до країни 1. Оскільки величина зсуву (звітного) прибутку від країни 2 до країни 1 пропорційна різниці $(t_1 - t_2)$, то звуження цієї різниці мотивує фірми до зменшення такого зсуву.

Висновки. Зважаючи на вартість зсуву прибутку, поділ фіскальних надходжень має ту перевагу, що не потребує ресурсів фірм для такого зсуву. При цьому трансферти ресурсів від країни 2 (юрисдикції з нижчим податком) до країни 1 (юрисдикції з вищим податком) збільшуються. Із зростанням параметра α поділу фіскальних надходжень додатна податкова база країни 1 збільшується, а країни 2 – зменшується, а сумарні фіскальні надходження обох країн збільшуються. Ці результати математичного моделювання свідчать на користь недосконалої конкуренції та застосування поняття ступеня кооперації.